

บทที่ 4

การบัญชีสำหรับสัญญาก่อสร้าง

Accounting for construction contract

สัญญาก่อสร้าง (Construction contract) เป็นสัญญาการให้บริการที่ผู้รับจ้างตกลงจะก่อสร้างสินทรัพย์ต่างๆ ให้แก่ลูกค้า โดยส่วนใหญ่ลักษณะของงานก่อสร้างมีวันที่เริ่มต้นและสิ้นสุดการก่อสร้างต่างรอบบัญชีกัน จึงส่งผลให้มีประเด็นหลักทางการบัญชีเกี่ยวกับสัญญาก่อสร้าง คือ การปันส่วนรายได้และต้นทุนให้กับงวดบัญชีที่มีการก่อสร้าง ซึ่งกิจการก่อสร้างสามารถนำหลักการสำคัญ 5 ขั้นตอน ตาม TFRS 15 มาประยุกต์ใช้ในการรับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้าง ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1: ระบุสัญญาก่อสร้างที่ทำกับลูกค้า ขั้นตอนที่ 2: ระบุภาระที่ต้องปฏิบัติในสัญญาก่อสร้าง ขั้นตอนที่ 3: การกำหนดราคาของสัญญาก่อสร้าง ขั้นตอนที่ 4: ปันส่วนราคาของสัญญาก่อสร้างให้กับภาระที่ต้องปฏิบัติที่รวมอยู่ในสัญญา และขั้นตอนที่ 5: รับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้าง เมื่อ (หรือขณะที่) กิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติเสร็จสิ้น

สำหรับบทนี้จะอธิบายถึงความหมายของสัญญาก่อสร้าง หลักการสำคัญของการรับรู้รายได้และต้นทุนจากสัญญาก่อสร้าง การบันทึกบัญชีสำหรับสัญญาก่อสร้าง และการแสดงรายการเกี่ยวกับสัญญาก่อสร้างในรายงานทางการเงิน (บางส่วน)

4.1 ความหมายของสัญญาก่อสร้าง

TFRS 15 (สภาวิชาชีพบัญชี, 2562, หน้า 36) ให้นิยามศัพท์ของ “สัญญา” (Contract) ว่าหมายถึง “ข้อตกลงตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป ซึ่งทำให้เกิดสิทธิและภาระผูกพันที่จับต้องได้”

สัญญาก่อสร้าง (Construction contract) หมายถึง สัญญาที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะเพื่อก่อสร้างสินทรัพย์รายการเดียว หรือหลายรายการต้องมีความสัมพันธ์กัน หรืออาศัยการออกแบบ เทคโนโลยี และหน้าที่หรือเชื่อมโยงกันด้วยวัตถุประสงค์ในการใช้งานสินทรัพย์ ทั้งนี้ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิในงานระหว่างก่อสร้าง ส่วนผู้รับจ้างมีภาระผูกพันในการก่อสร้างงานให้แล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์

สำหรับตัวอย่างของการก่อสร้างสินทรัพย์รายการเดียว เช่น สะพาน ตึก เชื้อเพลิง ท่อส่งน้ำมัน ถนน เรือ อูโมงค์ หรือก่อสร้างสินทรัพย์หลายรายการซึ่งสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หรือต้องพึ่งพากันในด้านการออกแบบ เทคโนโลยีและหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ขั้นสุดท้าย เช่น สัญญาก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันและสัญญาก่อสร้างโรงงานและอุปกรณ์หลายรายการซึ่งมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้สัญญาก่อสร้างยังรวมถึงสัญญาการให้บริการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการก่อสร้างสินทรัพย์ เช่น สัญญาว่าจ้างผู้จัดการโครงการ หรือสถาปนิก และสัญญาการซ่อมบำรุงหรือการรื้อถอนสินทรัพย์และสัญญาฟื้นฟูสภาพแวดล้อมภายหลังการรื้อถอนสินทรัพย์ เป็นต้น

4.2 หลักการสำคัญของการรับรู้รายได้และต้นทุนจากสัญญาก่อสร้าง

หลักการสำคัญของการรับรู้รายได้และต้นทุนจากสัญญาก่อสร้าง คือ การปันส่วนรายได้และต้นทุนให้กับงวดบัญชีที่มีการก่อสร้าง เนื่องจากลักษณะของงานก่อสร้างส่วนใหญ่มีวันที่เริ่มต้นและสิ้นสุดการ

ก่อสร้างต่างรอบบัญชีกัน ซึ่งกิจการต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมสำหรับการวัดระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างที่ต้องปฏิบัติตามสัญญาให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ รวมทั้งปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่กำหนดไว้โดยส่วนนี้ได้สรุปหลักการบัญชีสำหรับสัญญาก่อสร้าง (ตามภาพที่ 4.1) ดังนี้

ภาพที่ 4.1 หลักการบัญชีสำหรับสัญญาก่อสร้าง

ที่มา: ศิลพร ศรีจันทเพชร และอนุวัฒน์ ภัคดี, 2562, หน้า 4-18 – 4-27; สภาวิชาชีพบัญชี, 2562, หน้า ค-ง

ขั้นตอนที่ 1: ระบุสัญญาก่อสร้างที่ทำกับลูกค้า

การระบุสัญญาก่อสร้างที่ทำกับลูกค้า ประกอบด้วย การรวมสัญญาก่อสร้าง (Combination of construction contract) หรือการแยกสัญญาก่อสร้างที่ทำกับลูกค้า และการเปลี่ยนแปลงสัญญาก่อสร้าง (Construction contract modifications) ที่ทำกับลูกค้า ดังนี้

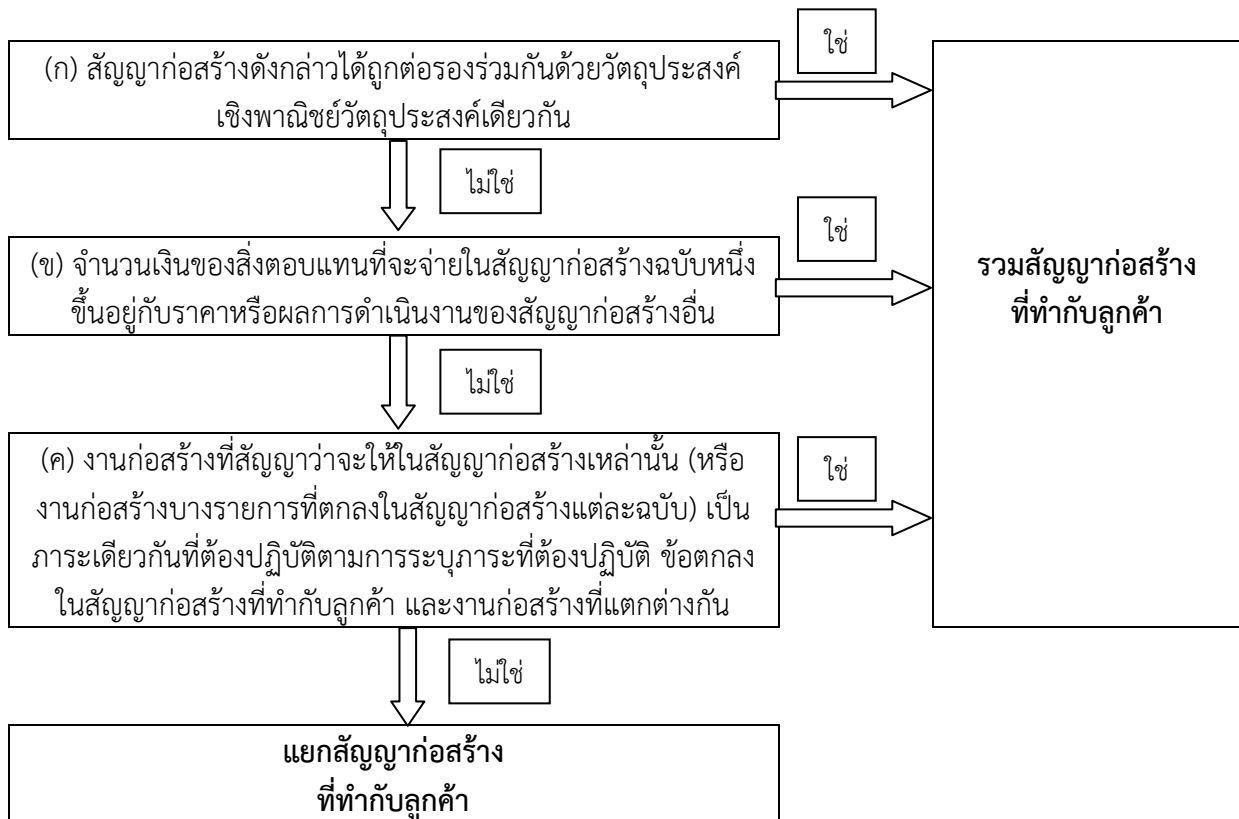
(1) การรวมสัญญาก่อสร้าง (Combination of construction contract) หรือการแยกสัญญาก่อสร้างที่ทำกับลูกค้า

การพิจารณาสัญญาก่อสร้างที่ทำกับลูกค้าอาจมีหลายลักษณะ กิจการต้องรวมสัญญาก่อสร้าง ที่ทำกับลูกค้าตั้งแต่ 2 สัญญาขึ้นไปที่ทำกับลูกค้ารายเดียวกัน (หรือกับบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า) ในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน และบันทึกรายการสัญญาก่อสร้างเหล่านั้นเสมือนเป็นสัญญาเดียวกัน หากเป็นไปตามเงื่อนไขอย่างน้อย 1 ข้อ ต่อไปนี้

(ก) สัญญาก่อสร้างดังกล่าวได้ถูกต่อรองรับกันด้วยวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์วัตถุประสงค์เดียวกัน

(ข) จำนวนเงินของสิ่งตอบแทนที่จะจ่ายในสัญญาก่อสร้างฉบับหนึ่งขึ้นอยู่กับราคาหรือผลการดำเนินงานของสัญญาก่อสร้างอื่น หรือ

(ค) งานก่อสร้างที่สัญญาว่าจะให้ในสัญญาก่อสร้างเหล่านั้น (หรืองานก่อสร้างบางรายการที่ตกลงในสัญญาก่อสร้างแต่ละฉบับ) เป็นภาระเดียวกันที่ต้องปฏิบัติตามการระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ ข้อตกลงในสัญญาก่อสร้างที่ทำกับลูกค้า และงานก่อสร้างที่แตกต่างกัน

ภาพที่ 4.2 การรวมสัญญาก่อสร้างหรือการแยกสัญญาก่อสร้างที่ทำกับลูกค้า

ที่มา: ศิลปพร ศรีจันเพชร และอนุวัฒน์ ภัคดี, 2562, หน้า 4-19; สภาวิชาชีพบัญชี, 2562, หน้า 7

(2) การเปลี่ยนแปลงสัญญาก่อสร้าง (Construction contract modifications) ที่ทำกับลูกค้า
การเปลี่ยนแปลงสัญญาก่อสร้าง คือ การเปลี่ยนแปลงขอบเขตหรือราคา (หรือทั้งขอบเขตและราคา)
ของสัญญาก่อสร้างที่คู่สัญญาตกลงกัน

การเปลี่ยนแปลงสัญญาก่อสร้างเกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญาในสัญญาตกลงให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิด
สิทธิและภาระผูกพันใหม่ที่สามารถบังคับได้ หรือเปลี่ยนแปลงสิทธิและภาระผูกพันที่สามารถบังคับได้ที่มีอยู่
เดิม การตกลงยินยอมเพื่อเปลี่ยนแปลงสัญญาก่อสร้างอาจจะจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยวาจา หรือ
โดยนัยประเพณีปฏิบัติทางธุรกิจ หากคู่สัญญาไม่ได้มีการตกลงที่จะเปลี่ยนแปลงสัญญาก่อสร้าง กิจการยังต้อง
ใช้ TFRS 15 ฉบับนี้กับสัญญาก่อสร้างที่มีอยู่เดิมต่อไปจนกว่าการเปลี่ยนแปลงสัญญาก่อสร้างได้รับยินยอม

กิจการต้องรับรู้การเปลี่ยนแปลงสัญญาก่อสร้างเป็นสัญญาที่แยกต่างหากจากสัญญาเดิม หากเป็นไป
ตามเงื่อนไขทุกข้อต่อไปนี้

(1) ขอบเขตของสัญญาก่อสร้างเพิ่มขึ้นเพราะมีงานก่อสร้างที่สัญญาว่าจะให้ที่แตกต่างกัน (Distinct)
เพิ่มขึ้น และ

(2) จำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับการตัดแปลงงานตามสัญญา (Variation) ในการก่อสร้างอาจมีการ
ตัดแปลงตามคำสั่งของลูกค้าหลังจากลงนามในสัญญาก่อสร้างแล้ว เช่น การเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนวัสดุ
ก่อสร้าง หรือการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาก่อสร้าง ในลักษณะดังกล่าวกิจการต้องรับรู้การเปลี่ยนแปลงสัญญา
เป็นสัญญาที่แยกต่างหากจากสัญญาเดิม และให้รับรู้เป็นรายการการปรับปรุงรายได้ (การเพิ่มขึ้นหรือการ
ลดลงของรายได้) ณ วันเปลี่ยนแปลงสัญญา

ขั้นตอนที่ 2: ระบุภาระที่ต้องปฏิบัติในสัญญาก่อสร้าง

การระบุภาระที่ต้องปฏิบัติตามสัญญาก่อสร้าง ประกอบด้วย มีภาระที่ต้องปฏิบัติหนึ่งภาระ หรือมี
ภาระที่ต้องปฏิบัติมากกว่าหนึ่งภาระ ดังนี้

(1) มีภาระที่ต้องปฏิบัติหนึ่งภาระ

การก่อสร้างสินทรัพย์รายการเดียว เช่น สะพาน ตึก เชื้อน ท่อส่งน้ำมัน ถนน เรือ อุโมงค์ เป็นต้น

(2) มีภาระที่ต้องปฏิบัติมากกว่าหนึ่งภาระ

การก่อสร้างสินทรัพย์หลายรายการซึ่งสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หรือต้องพึ่งพากันในด้านการออกแบบ
เทคโนโลยีและหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ขั้นสุดท้าย เช่น สัญญาก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันและ
สัญญาก่อสร้างโรงงานและอุปกรณ์หลายรายการซึ่งมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ สัญญาก่อสร้างยังรวมถึง
สัญญาการให้บริการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการก่อสร้างสินทรัพย์ เช่น สัญญาว่าจ้างผู้จัดการโครงการ หรือ
สถาปนิก และสัญญาการซ่อมบำรุงหรือการรื้อถอนสินทรัพย์และสัญญาฟื้นฟูสภาพแวดล้อมภายหลังการรื้อ
ถอนสินทรัพย์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3: การกำหนดราคาของสัญญาก่อสร้าง

วัตถุประสงค์ในการกำหนดราคาของสัญญาก่อสร้างนั้น กิจการต้องพิจารณาสิ่งตอบแทนที่ระบุใน
สัญญาที่ทำกับลูกค้าอาจเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน จำนวนผันแปร หรือทั้งสองแบบ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ใน
การกำหนดราคาของสัญญาก่อสร้างดังกล่าวข้างต้น กิจการต้องสมมติว่าจะมีการโอนงานก่อสร้างเป็นไปตาม
สัญญาที่ตกลงกับลูกค้า และสัญญาก่อสร้างดังกล่าวจะไม่ถูกยกเลิก จัดทำใหม่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงสัญญา

การกำหนดราคาของสัญญาก่อสร้าง ประกอบด้วย สัญญาราคาคงที่ หรือสัญญาต้นทุนบวกส่วนเพิ่ม ดังนี้

(1) สัญญาราคาคงที่ (Fixed price contract) หมายถึง สัญญาก่อสร้างซึ่งมีการตกลงด้วยราคาคงที่ หรือด้วยอัตราคงที่ต่อหน่วยของผลผลิตที่ระบุไว้ในสัญญา ในบางกรณีราคาหรืออัตราที่ตกลงกันขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของต้นทุนตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญา

(2) สัญญาต้นทุนบวกส่วนเพิ่ม หมายถึง สัญญาก่อสร้างซึ่งกิจการจะได้รับคืนต้นทุนตามที่ตกลงกัน บวกส่วนเพิ่ม ซึ่งส่วนเพิ่มนั้นจะมีลักษณะเป็นสิ่งที่ตอบแทนผันแปร (Variable consideration) ซึ่ง TFRS 15 กำหนดให้กิจการต้องประมาณจำนวนเงินของสิ่งที่ตอบแทนผันแปรโดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้ โดยขึ้นอยู่กับว่าวิธีใด ที่กิจการคิดว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมกว่าในการประมาณการจำนวนเงินของสิ่งที่ตอบแทนที่กิจการจะมีสิทธิได้รับ

(2.1) วิธีมูลค่าที่คาดหวัง (Expected value method)

มูลค่าที่คาดหวัง (Expected value) คือ ผลรวมของจำนวนเงินของสิ่งที่ตอบแทนในช่วงของจำนวนเงิน ของสิ่งที่ตอบแทนที่เป็นไปได้ถ่วงน้ำหนักด้วยความน่าจะเป็น มูลค่าที่คาดหวังอาจเป็นประมาณการที่เหมาะสม ของจำนวนเงินของสิ่งที่ตอบแทนผันแปร หากกิจการมีสัญญาจำนวนมากที่มีคุณลักษณะเหมือนกัน

ตัวอย่างที่ 4.1 บริษัท มณฑา จำกัด ได้ทำสัญญากับลูกค้าเพื่อก่อสร้างห้องแสดงสินค้าภายใน 1 ปี ใน ราคา 1,000,000 บาท โดยกิจการจะได้รับค่าตอบแทนพิเศษเป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท หากบริษัท สามารถก่อสร้างห้องแสดงสินค้าเสร็จก่อนครบกำหนด 1 ปี ในทางตรงกันข้าม หากบริษัทก่อสร้างห้องแสดง สินค้าเสร็จล่าช้ากว่ากำหนด 1 ปี บริษัทจะต้องจ่ายค่าปรับให้กับลูกค้าเป็นจำนวนเงิน 100,000 บาท โดย บริษัทประมาณการว่า มีความน่าจะเป็น 30% ที่ห้องแสดงสินค้าจะแล้วเสร็จก่อนครบกำหนด 1 ปีที่ตกลงไว้ นอกจากนี้ มีความน่าจะเป็น 60% ที่ห้องแสดงสินค้าจะแล้วเสร็จภายในกำหนด 1 ปีที่ตกลงไว้ และมีความ น่าจะเป็น 10% ที่ห้องแสดงสินค้าจะแล้วเสร็จล่าช้ากว่ากำหนด 1 ปีที่ตกลงไว้

วิธีมูลค่าที่คาดหวัง (Expected value method) สามารถประมาณการที่เหมาะสมของจำนวนเงิน ของสิ่งที่ตอบแทนผันแปรได้ดังนี้

ก่อสร้างห้องแสดงสินค้าภายใน 1 ปี	(1) สิ่งตอบแทนที่เป็นไปได้		(2) ความ น่าจะเป็น	(3) สิ่งตอบแทนที่ เป็นไปได้ถ่วงน้ำหนัก ด้วยความน่าจะเป็น (3) = (1) x (2) (บาท)
	ค่าก่อสร้าง (บาท)	บวกค่าตอบแทน พิเศษ/หักค่าปรับ (บาท)		
เสร็จก่อนครบกำหนด 1 ปีที่ตกลงไว้	1,000,000	+100,000	30%	330,000
	= 1,100,000			
เสร็จภายในกำหนด 1 ปีที่ตกลงไว้	1,000,000	+0	60%	600,000
	= 1,000,000			
เสร็จล่าช้ากว่ากำหนด 1 ปีที่ตกลงไว้	1,000,000	-100,000	10%	<u>90,000</u>
	= 900,000			
ราคาของรายการโดยประมาณ				<u>1,020,000</u>

สรุปผลการคำนวณ ภายใต้วิธีมูลค่าที่คาดหวัง (Expected value method) กิจการควรกำหนดราคาของรายการก่อสร้างห้องแสดงสินค้าที่มีกำหนดเวลาก่อสร้าง 1 ปี โดยประมาณ เท่ากับ 1,020,000 บาท

(2.2) วิธีจำนวนเงินที่มีความเป็นไปได้สูงสุด (The most likely amount method)

จำนวนเงินที่มีความเป็นไปได้สูงสุด (The most likely amount) คือ จำนวนเงินที่มีความเป็นไปได้สูงสุดเพียงจำนวนเดียวในช่วงของจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนที่เป็นไปได้ (กล่าวคือ ผลลัพธ์ของสิ่งตอบแทนที่เป็นไปได้มากที่สุดจำนวนเดียวภายใต้สัญญาณั้น) มูลค่าที่มีความเป็นไปได้สูงสุดอาจเป็นประมาณการที่เหมาะสมของจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนผันแปร หากสัญญาณดังกล่าวมีผลลัพธ์ที่เป็นไปได้เพียงสองกรณี (ตัวอย่างเช่น กรณีที่กิจการจะได้รับหรือไม่ได้รับเงินตอบแทนพิเศษที่กำหนดจากผลการปฏิบัติงาน)

ตัวอย่างที่ 4.2 บริษัท มณฑา จำกัด ได้ทำสัญญากับลูกค้าเพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงานให้กับลูกค้าในราคา 20,000,000 บาท โดยที่บริษัทจะได้รับเงินตอบแทนพิเศษเพิ่มอีก 800,000 บาท หากบริษัทสามารถก่อสร้างอาคารสำนักงานดังกล่าวเสร็จภายในกำหนดเวลา 2 ปีที่ได้ตกลงกันไว้ แต่หากบริษัทไม่สามารถก่อสร้างอาคารสำนักงานดังกล่าวได้ทันกำหนด บริษัทจะไม่ได้รับค่าตอบแทนพิเศษ ทั้งนี้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาอย่างยาวนานของบริษัททำให้ฝ่ายบริหารเชื่อว่า มีความน่าจะเป็น 90% ที่บริษัทจะสามารถก่อสร้างอาคารสำนักงานแล้วเสร็จสมบูรณ์ภายในกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกันไว้

วิธีจำนวนเงินที่มีความเป็นไปได้สูงสุด (The most likely amount method) สามารถประมาณการที่เหมาะสมของจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนผันแปรได้ดังนี้

อาคารสำนักงานมีกำหนดเวลาก่อสร้าง 2 ปี	(1) เงินตอบแทนพิเศษ	(2) ความน่าจะเป็น	(3) ได้รับเงินตอบแทนพิเศษ มีค่าเท่ากับ 1 / ไม่ได้รับเงินตอบแทนพิเศษ มีค่าเท่ากับ 0	(4) สิ่งตอบแทนที่เป็นไปได้ (4) = (1) × (3)
เสร็จภายในกำหนดเวลา 2 ปี	800,000	90%	1	800,000 × 1 = 800,000
เสร็จเกินกำหนดเวลา 2 ปี	800,000	10%	0	800,000 × 0 = 0
สิ่งตอบแทนที่เป็นไปได้สูงสุด (เปรียบเทียบช่องที่ 4 ที่มีสิ่งตอบแทนที่เป็นไปได้สูงสุด)				800,000

สรุปผลการคำนวณ วิธีจำนวนเงินที่มีความเป็นไปได้สูงสุด (The most likely amount method) กิจการควรกำหนดราคาของรายการอาคารสำนักงานที่มีกำหนดเวลาก่อสร้าง 2 ปี โดยประมาณ เท่ากับ 20,800,000 บาท (ค่าก่อสร้าง จำนวนเงิน 20,000,000 + ได้รับเงินตอบแทนพิเศษจากการก่อสร้างอาคารสำนักงานดังกล่าวเสร็จภายในกำหนดเวลา 2 ปี จำนวนเงิน 800,000 บาท)

ทั้งนี้ กิจการต้องเลือกใช้วิธีการประมาณการผลกระทบของความไม่แน่นอนของจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนผันแปรที่กิจการจะมีสิทธิได้รับเพียงวิธีเดียวอย่างสม่ำเสมอตลอดอายุของสัญญา นอกจากนี้ กิจการต้องพิจารณาข้อมูลที่กิจการมีอยู่ทั้งหมดอย่างสมเหตุสมผล (ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน และการคาดการณ์

ในอนาคต) และต้องระบุจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนที่เป็นไปได้ขึ้นมาอย่างสมเหตุสมผล ข้อมูลดังกล่าวที่
 กิจการใช้ในการประมาณการจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนผันแปรโดยทั่วไปจะเหมือนกับข้อมูลที่ฝ่ายบริหารของ
 กิจการใช้ในระหว่างการนำเสนอราคาต่อลูกค้า และข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณค่าก่อสร้างที่สัญญาว่าจะให้

ขั้นตอนที่ 4: ปันส่วนราคาของสัญญาก่อสร้างให้กับภาระที่ต้องปฏิบัติที่รวมอยู่ในสัญญา

การปันส่วนราคาของสัญญาก่อสร้างให้กับภาระที่ต้องปฏิบัติที่รวมอยู่ในสัญญา กิจการสามารถนำ
 TFRS 15 (สภาวิชาชีพบัญชี, 2562, หน้า 22) มาประยุกต์ใช้สำหรับการปันส่วน (Allocation objective)
ราคาของสัญญาก่อสร้าง ให้กับแต่ละภาระที่ต้องปฏิบัติ (หรืองานก่อสร้างที่แตกต่างกัน) จะไม่บังคับใช้กับ
 กรณีที่สัญญาก่อสร้างมีภาระที่ต้องปฏิบัติเพียงภาระเดียว อย่างไรก็ตาม อาจใช้กับกรณีที่กิจการให้คำสัญญาว่า
 จะโอนกลุ่มของงานก่อสร้างที่แตกต่างกันที่ระบุได้โดยถือว่าเป็นภาระที่ต้องปฏิบัติเพียงภาระเดียวและสิ่งตอบ
 แทนที่สัญญาไว้ได้รวมจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนผันแปรด้วย

เกณฑ์การปันส่วนราคาของรายการในสัญญาก่อสร้าง

กิจการต้องปันส่วนราคาของรายการในสัญญาก่อสร้างให้กับแต่ละภาระที่ต้องปฏิบัติที่ระบุได้จาก
 สัญญาก่อสร้าง โดยใช้ราคาขายแบบเอกเทศ (Stand-alone selling prices) เป็นเกณฑ์ หรือในกรณีราคาขาย
 แบบเอกเทศไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ต้องประมาณการราคาขายแบบเอกเทศวิธีการที่เหมาะสมวิธีเดียว
 ได้แก่ วิธีปรับปรุงจากการสำรวจตลาด (Adjusted market assessment approach) วิธีต้นทุนที่คาดไว้
 บวกด้วยอัตรากำไร (Expected cost plus a margin approach) หรือวิธีส่วนของราคาที่เหลือ
 (Residual approach)

ภายหลังจากวันที่สัญญาเริ่มมีผลบังคับแล้ว ราคาของรายการในสัญญาก่อสร้างอาจมีการเปลี่ยนแปลง
 ด้วยสาเหตุหลายประการ รวมทั้งเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนได้หมดไปหรือมีการเปลี่ยนแปลงอื่นในสถานการณ์ที่
 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนที่กิจการคาดว่าจะมีสิทธิได้รับเพื่อเป็นการ
 แลกเปลี่ยนกับงานก่อสร้างที่สัญญาว่าจะให้

กิจการควรปันส่วนการเปลี่ยนแปลงของราคาของรายการในสัญญาก่อสร้างให้กับภาระที่ต้องปฏิบัติใน
 สัญญาหนึ่งๆ โดยใช้เกณฑ์เช่นเดียวกับ ณ วันที่เริ่มต้นสัญญา ซึ่งทำให้กิจการต้องไม่ปันส่วนราคาของรายการ
 ในสัญญาก่อสร้างใหม่เพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของราคาขายแบบเอกเทศภายหลังจากวันที่สัญญาเริ่มมีผล
 บังคับแล้ว จำนวนเงินการเปลี่ยนแปลงที่ปันส่วนให้กับภาระที่ต้องปฏิบัติให้เสร็จสิ้นจะต้องรับรู้เป็นรายได้หรือ
 ส่วนหักกับรายได้ในงวดที่ราคาของรายการมีการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างที่ 4.3 วันที่ 1 เมษายน 25x4 บริษัท มณฑา จำกัด ได้ทำสัญญากับลูกค้าแยกเป็น 3 ภาระ
 แต่ละภาระมีราคาขายแบบเอกเทศ ดังต่อไปนี้

ภาระที่ต้องปฏิบัติที่ระบุได้ที่มีอยู่ในสัญญา	จำนวนเงิน (บาท)
ภาระที่ 1 การต่อเติมอาคาร	5,000,000
ภาระที่ 2 การสร้างลานจอดรถ	1,000,000
ภาระที่ 3 การติดตั้งกล้องวงจรปิด	<u>500,000</u>
รวมราคาของรายการ	<u>6,500,000</u>

เงื่อนไขในสัญญากำหนดว่า บริษัทมีสิทธิได้รับเงินตอบแทนพิเศษ หากผลการปฏิบัติงานสำหรับการต่อเติมอาคาร เป็นดังนี้

(1) ถ้าการต่อเติมอาคารเสร็จภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ทำสัญญา บริษัทจะได้รับเงินตอบแทนพิเศษ 500,000 บาท

(2) ถ้าการต่อเติมอาคารเสร็จภายใน 1 ปี 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ทำสัญญา บริษัทจะได้รับเงินตอบแทนพิเศษ 250,000 บาท

(3) บริษัทจะไม่ได้เงินตอบแทนพิเศษ หากการต่อเติมอาคารเสร็จเกิน 1 ปี 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ทำสัญญา

ข้อมูลเพิ่มเติม:-

เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 25x4 บริษัทคาดว่า การต่อเติมอาคารจะแล้วเสร็จภายใน 1 ปี 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ทำสัญญา จึงปันส่วนเงินตอบแทนพิเศษ 250,000 บาท ให้กับราคาของรายการการต่อเติมอาคาร

ต่อมาวันที่ 31 ธันวาคม 25x4 บริษัทมีความมั่นใจมากกว่าจะปฏิบัติภาระที่ 1 การต่อเติมอาคารได้เสร็จสิ้นภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ทำสัญญา บริษัทจึงเปลี่ยนประมาณการเงินตอบแทนพิเศษจาก 250,000 บาท เป็น 500,000 บาท

บริษัทรับรู้รายได้ค่าก่อสร้างด้วยวิธีวัดระดับความก้าวหน้า ซึ่ง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x4 งานเสร็จ 80%

ดังนั้น กิจการควรรับรู้ราคาของรายการการต่อเติมอาคารเป็นรายได้จากการก่อสร้าง เท่ากับเท่าใด

แนวทางการพิจารณา TFRS 15 (สภาวิชาชีพบัญชี, 2562, หน้า 25) กำหนดภายหลังจากวันที่สัญญาเริ่มมีผลบังคับแล้ว ราคาของรายการอาจมีการเปลี่ยนแปลงด้วยสาเหตุหลายประการ รวมทั้งเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนได้หมดไปหรือมีการเปลี่ยนแปลงอื่นในสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนที่กิจการคาดว่าจะมีสิทธิได้รับเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการที่สัญญาว่าจะให้กิจการต้องปันส่วนการเปลี่ยนแปลงของราคาของรายการให้กับภาระที่ต้องปฏิบัติในสัญญาที่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว (กล่าวคือ ภาระที่ต้องปฏิบัติที่ยังไม่เสร็จ หรือสำเร็จแต่เพียงบางส่วนที่คงเหลืออยู่ทันทีหลังจากการเปลี่ยนแปลงสัญญา)

สรุปผลการพิจารณา ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x4 กิจการควรรับรู้ราคาของรายการการต่อเติมอาคารเป็นรายได้จากการก่อสร้าง เท่ากับ 4,400,000 บาท $[80\% \times (5,000,000 + 500,000)]$

ขั้นตอนที่ 5: รับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้าง เมื่อ (หรือขณะที่) กิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติเสร็จสิ้น

การรับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้าง เมื่อ (หรือขณะที่) กิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติเสร็จสิ้น สามารถประยุกต์หลักการเพื่อรับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้างตาม TFRS 15 ดังนี้

(1) หลักการเพื่อรับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้าง

TFRS 15 ได้กำหนดหลักการเพื่อรับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้าง โดยให้พิจารณาจากความน่าเชื่อถือในการประมาณผลของงานก่อสร้าง กล่าวคือ กิจการจะรับรู้รายได้และต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน โดยคำนวณระดับความก้าวหน้าของงานที่ทำเสร็จ โดยใช้วิธีปัดจยนำเข้าหรือวิธีผลผลิต ซึ่งกิจการต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกวิธีดังกล่าวให้สะท้อนเหตุการณ์ได้อย่างน่าเชื่อถือ

ในกรณีที่กิจการไม่สามารถประมาณผลของงานก่อสร้างได้อย่างน่าเชื่อถือ เฉพาะส่วนที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับชำระจากผู้ว่าจ้าง กิจการต้องรับรู้รายได้จากงานก่อสร้างได้ในจำนวนที่ไม่เกินต้นทุนของการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้ว (ศิลปพร ศรีจันเพชร และอนุวัฒน์ ภักดี, 2562, หน้า 4-20)

(2) รายได้ค่าก่อสร้างตามสัญญา

รายได้ค่าก่อสร้างตามสัญญา ประกอบด้วย จำนวนรายได้ที่แน่นอนหรือจำนวนรายได้เริ่มแรกตามที่ตกลงไว้ในสัญญา จำนวนรายได้ของสิ่งตอบแทนผันแปร จำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับการตัดแปลงงานตามสัญญา และการเรียกร้องค่าเสียหาย (ศิลปพร ศรีจันเพชร และอนุวัฒน์ ภักดี, 2562, หน้า 4-21) ดังนี้

(ก) จำนวนรายได้ที่แน่นอน (Fixed amount) หรือ จำนวนรายได้เริ่มแรกตามที่ตกลงไว้ในสัญญา หมายถึง จำนวนรายได้ที่ระบุไว้ในสัญญาเริ่มแรกเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน

(ข) จำนวนรายได้ของสิ่งตอบแทนผันแปร (Variable consideration) กิจการต้องประมาณจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนผันแปรด้วยวิธีที่กำหนดไว้ตาม TFRS 15 ขึ้นอยู่กับว่าวิธีใดที่กิจการคาดว่าจะเป็วิธีที่เหมาะสมกว่าในการประมาณการจำนวนเงินของสิ่งตอบแทนที่กิจการจะมีสิทธิได้รับ

รายการสิ่งตอบแทนผันแปร เช่น การจ่ายเงินเพื่อจูงใจ (Incentive) หมายถึง จำนวนเงินที่จะได้รับจากผู้ว่าจ้างเพิ่มหากผลงานเป็นไปตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ในสัญญา ดังนั้น กิจการต้องประมาณการจำนวนเงินจูงใจที่จะได้รับเพื่อนำไปรวมเป็นรายได้ค่าก่อสร้าง ทั้งนี้ ในการประมาณการเงินจูงใจอาจใช้วิธีมูลค่าที่คาดหวัง (Expected value method) หรือ วิธีจำนวนเงินที่มีความเป็นไปได้สูงสุด (The most likely amount method) ดังกล่าวข้างต้นในขั้นตอนที่ 3: การกำหนดราคาของสัญญาก่อสร้าง

(ค) จำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับการตัดแปลงงานตามสัญญา (Variation) ในการก่อสร้างอาจมีการตัดแปลงตามคำสั่งของลูกค้าหลังจากลงนามในสัญญาก่อสร้างแล้ว เช่น การเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนวัสดุก่อสร้าง หรือการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาก่อสร้าง ในลักษณะดังกล่าวกิจการต้องรับรู้การเปลี่ยนแปลงสัญญาเป็นสัญญาที่แยกต่างหากจากสัญญาเดิม และให้รับรู้เป็นรายการการปรับปรุงรายได้ (การเพิ่มขึ้นหรือการลดลงของรายได้) ณ วันเปลี่ยนแปลงสัญญา

(ง) การเรียกร้องค่าเสียหาย (Claim) หมายถึง การที่กิจการจะเรียกเก็บเงินจากผู้ว่าจ้าง หรือ บุคคลที่สาม เพื่อชดเชยกับต้นทุนที่ไม่ได้รวมอยู่ในราคาตามสัญญา ซึ่งจำนวนค่าเสียหายมักขึ้นกับการเจรจาต่อรอง และมีความไม่แน่นอน ซึ่งเรียกว่าสิทธิในการรับชำระสำหรับการปฏิบัติงานที่เสร็จสิ้นถึงปัจจุบัน ดังนั้น ค่าเสียหายจะรวมเป็นรายได้ค่าก่อสร้างเมื่อผลของการเจรจาตกลงถึงขั้นที่ผู้ว่าจ้าง หรือ บุคคลที่สามจะรับผิดชอบต่อการเรียกร้องนั้น ทั้งนี้ ตาม TFRS 15 สิทธิการเรียกร้องในสัญญาก่อสร้างจะรวมเป็นรายได้เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง (Highly probable) ว่ารายการดังกล่าวจะไม่มีกรกลับรายการในอนาคต

(3) ต้นทุนการก่อสร้าง

ต้นทุนการก่อสร้างมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับสัญญาก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้ว หรือสัญญาก่อสร้างที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยกิจการสามารถระบุต้นทุนการก่อสร้างที่มีความเกี่ยวข้องเกี่ยวกับสัญญาก่อสร้างได้อย่างเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ต้นทุนการก่อสร้างรวมถึงต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่กิจการแน่ใจว่าได้รับงานก่อสร้างไปจนกระทั่งการก่อสร้างแล้วเสร็จตามสัญญา ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนส่วนเพิ่มในการได้มาซึ่งสัญญา ต้นทุนการทำให้เสร็จสิ้นตามสัญญาหรือต้นทุนที่เกี่ยวข้องโดยตรง ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง รายได้ที่กิจการได้รับจากผลพลอยได้ และประเภทของต้นทุนก่อสร้าง (ศิลปพร ศรีจันเพชร และอนุวัฒน์ ภักดี, 2562, หน้า 4-21 – 4-23) ดังนี้

(ก) ต้นทุนส่วนเพิ่มในการได้มาซึ่งสัญญา

ต้นทุนส่วนเพิ่มในการได้มาซึ่งสัญญาเป็นต้นทุนของกิจการเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญญาที่ทำกับลูกค้า โดยต้นทุนดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นหากกิจการไม่ได้ทำสัญญากับลูกค้า เช่น ค่านายหน้าในการขาย ค่าใช้จ่ายในการออกแบบ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนกับสัญญาก่อสร้าง เป็นต้น

(ข) ต้นทุนการทำให้เสร็จสิ้นตามสัญญาหรือต้นทุนที่เกี่ยวข้องโดยตรง

ต้นทุนการทำให้เสร็จสิ้นตามสัญญาหรือที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานก่อสร้าง ซึ่งอาจรวมถึง

(ข.1) เงินเดือน ค่าแรงงาน และค่าควบคุมงานที่เกิดขึ้นตามสัญญาก่อสร้างที่ตกลงกัน

(ข.2) วัสดุดิบทางตรง คือ ต้นทุนวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างที่สามารถระบุได้

(ข.3) ต้นทุนปันส่วนซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับสัญญาหรือกิจกรรมในสัญญา ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาของโรงงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้าง ต้นทุนในการย้ายโรงงานเครื่องจักรและวัสดุไปยังหรือออกจากสถานที่ก่อสร้าง ต้นทุนในการเช่าโรงงานและอุปกรณ์ ต้นทุนเกี่ยวกับการออกแบบและการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการก่อสร้าง ค่าประกันภัย ค่าเสียหายการก่อสร้าง และต้นทุนการกู้ยืม

(ข.4) ต้นทุนที่มีการระบุไว้ในสัญญาอย่างชัดเจนว่าสามารถเรียกคืนจากลูกค้าได้ และ

(ข.5) ต้นทุนอื่นที่เกิดขึ้นเพียงเพราะกิจการได้ทำสัญญาที่ทำกับลูกค้า (ตัวอย่างเช่น ต้นทุนที่จ่ายให้กับผู้รับเหมาช่วงต่อ)

(ค) ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง

ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานก่อสร้าง ซึ่งอาจรวมถึง ต้นทุนเกี่ยวกับการออกแบบและการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค ซึ่งไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสัญญาก่อสร้าง

(ง) รายได้ที่กิจการได้รับจากผลพลอยได้

รายได้ที่กิจการได้รับจากผลพลอยได้ ซึ่งไม่รวมอยู่ในรายได้ค่าก่อสร้างตามสัญญา กิจการอาจนำไปลดต้นทุนข้างต้นได้ (ตัวอย่างเช่น รายได้จากการขายวัสดุที่เหลือจากการก่อสร้าง)

(จ) ประเภทของต้นทุนการก่อสร้าง

กิจการอาจใช้อัตราส่วนของต้นทุนจริงที่ใช้ไป เพื่อเป็นเทคนิคการวัดความก้าวหน้าของภาระที่ต้องปฏิบัติตามก่อสร้างให้เสร็จสิ้น ซึ่งการคำนวณจะใช้อัตราส่วนของต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นจริงจนถึงปัจจุบัน ต่อต้นทุนประมาณการงานก่อสร้างเสร็จตามสัญญา ดังนั้น จึงจัดประเภทต้นทุนการก่อสร้างได้ดังนี้

(จ.1) ต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงจนถึงปัจจุบัน หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นก่อนการได้มาซึ่งสัญญาก่อสร้าง และต้นทุนที่เกิดขึ้นหลังจากการได้สัญญาก่อสร้าง ซึ่งรวมถึงต้นทุนการทำให้เสร็จสิ้นตามสัญญา หรือต้นทุนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานก่อสร้างข้างต้น ทั้งนี้ ต้นทุนการก่อสร้างที่จะถือเป็นต้นเหตุที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบันต้องเป็นต้นทุนที่สะท้อนให้เห็นถึงเนื้อหาของงานที่ทำเสร็จเท่านั้น กิจการต้องไม่รวมต้นทุนต่อไปนี้ในการคำนวณเพื่อวัดระดับความก้าวหน้า ได้แก่ ค่าใช้จ่ายทั่วไปและค่าใช้จ่ายบริหารจัดการที่ไม่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับวัสดุ ค่าแรง หรือทรัพยากรอื่นที่ไม่ได้สะท้อนอยู่ในราคาตามสัญญา

(จ.2) ต้นทุนประมาณการงานก่อสร้างเสร็จตามสัญญา หมายถึง ต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้นที่ฝ่ายบริหารคาดการณ์ว่าจะต้องใช้ในการก่อสร้างจนกว่างานจะเสร็จตามสัญญาก่อสร้าง ทั้งนี้ กิจการควรมีระบบประมาณหรือข้อมูลที่ใช้สำหรับประมาณการที่สมเหตุสมผล เพื่อให้ต้นทุนในการประมาณการใกล้เคียงกับต้นทุนค่าก่อสร้างที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดตามสัญญา

(4) วิธีวัดระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้าง

สัญญาก่อสร้างเป็นลักษณะของสัญญาการส่งมอบบริการไปให้ลูกค้า ซึ่งกิจการต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมสำหรับการรับรู้รายได้ค่าก่อสร้างและต้นทุนการก่อสร้างของงานที่ทำในระหว่างงวดเป็นรายได้และค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนของงวดเดียวกันของงานก่อสร้างที่ต้องปฏิบัติให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และ TFRS 15 กำหนดให้กิจการรับรู้รายได้ด้วยวิธีตลอดช่วงเวลาหนึ่ง (Over Time) โดยอ้างอิงกับระดับความก้าวหน้าของงานที่ทำเสร็จ ซึ่งใช้ได้ทั้งวิธีปัจจัยนำเข้า (Input method) และวิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์ (Output method) ดังนี้

(4.1) วิธีปัจจัยนำเข้า (Input method)

วิธีการวัดระดับความก้าวหน้าตามวิธีปัจจัยนำเข้า คือ อัตราส่วนของต้นทุนการก่อสร้างที่ทำเสร็จถึงปัจจุบันกับประมาณต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น (Cost-to-cost-method) วิธีนี้กิจการจะคำนวณหาอัตราส่วนของต้นทุนการก่อสร้างที่ทำเสร็จ โดยใช้ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วจนถึงปัจจุบันหารด้วยต้นทุนทั้งหมดที่คาดการณ์ว่าจะใช้ในการก่อสร้างตามสัญญาทั้งหมดจนงานก่อสร้างเสร็จสิ้น แล้วจึงนำอัตราส่วนดังกล่าวไปคูณกับราคาค่าก่อสร้างตามสัญญา เพื่อรับรู้รายการเป็นรายได้ค่าก่อสร้างในแต่ละงวดบัญชี

ทั้งนี้ อัตราส่วนของต้นทุนการก่อสร้างที่ทำเสร็จเป็นการคำนวณโดยการสะสมต้นทุนที่เกิดขึ้นมาแล้วในงวดก่อนๆ กิจการจึงต้องนำรายได้ค่าก่อสร้างที่รับรู้ในงวดก่อนมาหักออก เพื่อให้ได้จำนวนรายได้ของงวดปัจจุบัน และป้องกันมิให้รับรู้รายได้ซ้ำกับปีก่อน ดังนี้

$$\text{อัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จ} = \frac{\text{ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วถึงปัจจุบัน}}{\text{ประมาณต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น}}$$

$$\text{รายได้ค่าก่อสร้างหรือกำไรที่รับรู้ในปีปัจจุบัน} = \left[\text{อัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จ} \times \text{ราคาก่อสร้างตามสัญญาหรือกำไรขั้นต้นโดยประมาณ} \right] - \text{รายได้หรือกำไรที่รับรู้แล้วในปีก่อนๆ}$$

ตัวอย่างที่ 4.4 บริษัท มณฑา จำกัด ได้ทำสัญญาก่อสร้างเพื่อรับจ้างก่อสร้างอาคารสำนักงานแห่งหนึ่ง สัญญาก่อสร้างกำหนดระยะเวลาก่อสร้าง 5 ปี โดยราคาก่อสร้างตามสัญญา เท่ากับ 18,000,000 บาท ซึ่งบริษัทมีรายละเอียดของต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วในปีแรก ดังนี้

รายการ	บาท
ค่าแรงคนงานก่อสร้าง	1,500,000
ค่าวัสดุก่อสร้าง	4,500,000
ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือที่ใช้ในการก่อสร้าง	750,000
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	<u>1,500,000</u>
รวมรายจ่ายในการก่อสร้างที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน	<u>8,250,000</u>
ประมาณการต้นทุนการก่อสร้างที่ต้องจ่ายเพิ่มจนเสร็จ	8,250,000

แนวทางการพิจารณา วิธีการวัดระดับความก้าวหน้าตามวิธีปัจจยนำเข้า

TFRS 15 (สภาวิชาชีพบัญชี, 2562, หน้า 26) กำหนดให้กิจการต้องบันทึกต้นทุนส่วนเพิ่มในการได้มาซึ่งสัญญา ต้นทุนการทำให้เสร็จสิ้นตามสัญญา และรับรู้รายการเป็นค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดรายการ ดังต่อไปนี้

(1) ต้นทุนส่วนเพิ่มในการได้มาซึ่งสัญญา

กิจการต้องบันทึกต้นทุนส่วนเพิ่มในการได้มาซึ่งสัญญาที่ทำกับลูกค้าเป็นสินทรัพย์หากกิจการคาดว่ากิจการสามารถได้รับคืนต้นทุนดังกล่าว

ต้นทุนส่วนเพิ่มในการได้มาซึ่งสัญญาเป็นต้นทุนของกิจการเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญญาที่ทำกับลูกค้าโดยต้นทุนดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นหากกิจการไม่ได้ทำสัญญากับลูกค้า (ตัวอย่างเช่น ค่านายหน้าในการขาย)

ต้นทุนเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญญาที่เกิดขึ้นไม่ว่ากิจการจะได้ทำสัญญากับลูกค้าหรือไม่ ให้กิจการรับรู้เป็นรายการค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดรายการ เว้นแต่ กรณีที่กิจการสามารถเรียกเก็บต้นทุนดังกล่าวจากลูกค้าได้ ไม่ว่าจะกิจการจะทำสัญญากับลูกค้าหรือไม่

เพื่อเป็นการผ่อนปรนในทางปฏิบัติ กิจการอาจรับรู้ต้นทุนส่วนเพิ่มในการได้มาซึ่งสัญญาเป็นค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดขึ้น หากระยะเวลาในการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ในกรณีที่กิจการต้องรับรู้ค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นสินทรัพย์มีระยะเวลาหนึ่งปีหรือสั้นกว่า

(2) ต้นทุนการทำให้เสร็จสิ้นตามสัญญา

ถ้าต้นทุนที่เกิดขึ้นเพื่อให้กิจการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับลูกค้าไม่อยู่ในขอบเขตของมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับอื่น (ตัวอย่างเช่น มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 2 เรื่อง สินค้าคงเหลือ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 เรื่อง ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ หรือ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 38 เรื่อง สินทรัพย์ไม่มีตัวตน) กิจการจะบันทึกต้นทุนดังกล่าวเป็นสินทรัพย์ได้ก็ต่อเมื่อเข้าเงื่อนไขทั้งหมดดังต่อไปนี้

(ก) ต้นทุนมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับสัญญาที่เกิดขึ้นแล้วหรือสัญญาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นโดยกิจการสามารถระบุต้นทุนที่มีความเกี่ยวข้องกับสัญญาได้อย่างเฉพาะเจาะจง (ตัวอย่างเช่น ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับงานบริการที่จะได้จัดหาภายใต้สัญญาที่ต่อระยะเวลาออกไปจากสัญญาที่มีอยู่ในปัจจุบัน หรือต้นทุนในการออกแบบสินทรัพย์ที่รอการโอนภายใต้สัญญาที่เกี่ยวข้อง แต่กระบวนการอนุมัติสัญญายังไม่เสร็จสิ้น)

(ข) ต้นทุนที่ใช้เพื่อสร้างทรัพยากรหรือใช้ในการปรับปรุงทรัพยากรของกิจการเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติให้สำเร็จในอนาคต (หรือเพื่อให้สำเร็จอย่างต่อเนื่องไป) และ

- (ค) กิจการคาดคิดว่าจะได้รับคืนต้นทุดังกล่าว
 ต้นทุนที่เกิดขึ้นเพื่อให้กิจการปฏิบัติตามสัญญาที่ทำกับลูกค้าที่อยู่ในขอบเขตของมาตรฐานการ
 รายงานทางการเงินฉบับอื่น กิจการต้องบันทึกรายการต้นทุดังกล่าวตามข้อกำหนดของมาตรฐานการรายงาน
 ทางการเงินเหล่านั้น
 ต้นทุนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสัญญาที่เกิดขึ้นแล้ว (หรือสัญญาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น) รวมถึงต้นทุน
 ต่างๆ เหล่านี้
- (ก) ค่าแรงงานทางตรง (ตัวอย่างเช่น เงินเดือน และค่าแรงของพนักงานที่ให้บริการโดยตรงให้กับ
 ลูกค้าตามที่ตกลงกัน)
- (ข) วัสดุที่ใช้เพื่อการให้บริการกับลูกค้าตามที่ตกลงกัน)
- (ค) ต้นทุนปันส่วนซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับสัญญาหรือกิจกรรมในสัญญา (ตัวอย่างเช่น ต้นทุนใน
 การจัดการสัญญาและการดูแล การประกันภัย และค่าเสื่อมราคาของเครื่องมืออุปกรณ์ และสินทรัพย์สิทธิการ
 ใช้ที่ใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามสัญญา)
- (ง) ต้นทุนที่มีการระบุในสัญญาอย่างชัดเจนว่าสามารถเรียกคืนจากลูกค้าได้ และ
- (จ) ต้นทุนอื่นที่เกิดขึ้นเพียงเพราะกิจการได้ทำสัญญาที่ทำกับลูกค้า (ตัวอย่างเช่น ต้นทุนที่จ่ายให้กับ
 ผู้รับเหมาช่วงต่อ)

สรุปผลการพิจารณา เพื่อคำนวณหาระดับความก้าวหน้าตามวิธีปจจัยนำเข้า จากการรับรู้รายได้และ
 ต้นทุนตาม TFRS 15 มีดังต่อไปนี้

รายการ	บาท
ค่าแรงคนงานก่อสร้าง	1,500,000
ค่าวัสดุก่อสร้าง	4,500,000
ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือที่ใช้ในการก่อสร้าง	750,000
ค่าใช้จ่ายทางการตลาด	<u>-0-</u>
รวมต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วถึงปัจจุบัน	6,750,000
บวก ประมาณการต้นทุนการก่อสร้างที่ต้องจ่ายเพิ่มจนเสร็จ	<u>8,250,000</u>
รวมประมาณต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น	<u>15,000,000</u>

อัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จ	=	ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วถึงปัจจุบัน	
	=	ประมาณต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น	
	=	$\frac{6,750,000 \times 100}{15,000,000}$	(%)
	=		45%

รายได้ ต้นทุน และกำไรที่รับรู้สำหรับปีแรก สามารถคำนวณได้ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ประมาณการตลอดสัญญา	สำหรับปีแรก (45%)
รายได้ที่รับรู้สำหรับปีแรก	18,000,000	8,100,000
หัก ต้นทุนที่รับรู้สำหรับปีแรก	<u>15,000,000</u>	<u>6,750,000</u>
กำไรที่รับรู้สำหรับปีแรก	<u>3,000,000</u>	<u>1,350,000</u>

ตัวอย่างที่ 4.5 บริษัท มณฑา จำกัด ได้ทำสัญญาก่อสร้างเพื่อรับจ้างก่อสร้างอาคารสำนักงานแห่งหนึ่งเป็นสัญญาก่อสร้างแบบสัญญาราคาคงที่ 36,000,000 บาท (ราคาค่าก่อสร้างที่ตกลงไว้เมื่อเริ่มแรกสัญญา) กิจการประมาณต้นทุนการก่อสร้างเมื่อเริ่มแรกสัญญาไว้ 32,000,000 บาท โดยคาดว่าจะใช้เวลาในการก่อสร้างอาคาร 3 ปี

เมื่อสิ้นปีที่ 1 ประมาณการต้นทุนการก่อสร้างของกิจการได้เพิ่มขึ้นเป็น 32,200,000 บาท

ในปีที่ 2 ผู้ว่าจ้างตกลงตัดแปลงงานก่อสร้างตามสัญญาและเพิ่มราคาค่าก่อสร้างให้เป็นเงิน 800,000 บาท กิจการประมาณว่าต้นทุนการก่อสร้างในส่วนที่ตัดแปลงจะมีต้นทุน เท่ากับ 600,000 บาท สิ้นปีที่ 2 ต้นทุนที่เกิดขึ้นได้รวมถึงวัสดุที่เก็บไว้ ณ สถานที่ก่อสร้างเพื่อใช้ในปีที่ 3 จนกระทั่งงานก่อสร้างเสร็จ จำนวน 400,000 บาท

กิจการกำหนดระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างโดยคำนวณจากอัตราส่วนของต้นทุนการก่อสร้างที่ทำเสร็จถึงปัจจุบันกับประมาณต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น (Cost-to-cost-method) ซึ่งเป็นประมาณการครั้งล่าสุด

ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นสำหรับงานที่ทำเสร็จจนถึงสิ้นปีที่ 1 เท่ากับ 8,372,000 บาท

ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นสำหรับงานที่ทำเสร็จจนถึงสิ้นปีที่ 2 เท่ากับ 24,672,000 บาท และ

ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นสำหรับงานที่ทำเสร็จจนถึงสิ้นปีที่ 3 เท่ากับ 32,800,000 บาท

แนวทางการพิจารณา วิธีการวัดระดับความก้าวหน้าตามวิธีปจจยนำเข้า

การจัดทำตารางสรุปผลการคำนวณหาระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างแต่ละปีตามวิธีปจจยนำเข้าโดยคำนวณจากอัตราส่วนของต้นทุนการก่อสร้างที่ทำเสร็จถึงปัจจุบันกับประมาณต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น (Cost-to-cost-method) มีดังต่อไปนี้

อัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จ	=	$\frac{\text{ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วถึงปัจจุบัน}}{\text{ประมาณต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น}}$
---------------------------	---	---

ตารางสรุปผลการคำนวณหาระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างแต่ละปี

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3
จำนวนราคาค่าก่อสร้างที่ตกลงไว้เมื่อเริ่มแรกสัญญา	36,000,000	36,000,000	36,000,000
จำนวนราคาค่าก่อสร้างจากการดัดแปลงงานก่อสร้าง	-0-	800,000	800,000
(1) รวมจำนวนราคาค่าก่อสร้างทั้งสิ้น	<u>36,000,000</u>	<u>36,800,000</u>	<u>36,800,000</u>
(2) ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน	8,372,000	24,672,000	32,800,000
ต้นทุนการก่อสร้างที่คาดว่าจะต้องจ่ายจนเสร็จงาน	<u>23,828,000</u>	<u>8,128,000</u>	-0-
(3) ประมาณการต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น	<u>32,200,000</u>	<u>32,800,000</u>	<u>32,800,000</u>
(4) กำไรที่ประเมินไว้ (บาท) [(1) - (3)]	<u>3,800,000</u>	<u>4,000,000</u>	<u>4,000,000</u>
ระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้าง (%)	<u>8,372,000</u>	<u>24,272,000*</u>	<u>32,800,000</u>
[(2) ÷ (3)] × 100 (%)	32,200,000	32,800,000	32,800,000
	= 26%	= 74%	= 100%

* สิ้นปีที่ 2 (2) ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน = 24,672,000 - สิ้นปีที่ 2 ต้นทุนที่เกิดขึ้นได้รวมถึงวัสดุที่เก็บไว้ ณ สถานที่ก่อสร้างเพื่อใช้ในปีที่ 3 จนกระทั่งงานก่อสร้างเสร็จ จำนวน 400,000 บาท = 24,272,000 บาท

สรุปผลการพิจารณา เพื่อรับรู้รายได้ ต้นทุน และกำไรที่รับรู้สำหรับปีปัจจุบัน สามารถคำนวณได้ดังนี้ มีดังต่อไปนี้

=	[	อัตราส่วนของ งานที่ทำเสร็จ	×	ราคาค่าก่อสร้างตามสัญญาหรือ กำไรขั้นต้นโดยประมาณ	]	-	รายได้หรือกำไรที่รับรู้แล้ว ในปีก่อนๆ
---	---	-------------------------------	---	---	---	---	--

ตารางสรุปผลการดำเนินงานก่อสร้างเพื่อรับรู้รายได้ ต้นทุน และกำไรในปีก่อนและปีปัจจุบัน

(หน่วย : บาท)

ผลการดำเนินงาน		สะสม	จำนวนที่รับรู้	
		จนถึงปัจจุบัน	ในปีก่อน	ในปีปัจจุบัน
ปีที่ 1				
รายได้	(36,000,000 × 26%)	9,360,000	-0-	9,360,000
ต้นทุน	(32,200,000 × 26%)	<u>8,372,000</u>	-0-	<u>8,372,000</u>
กำไร		<u>988,000</u>	-0-	<u>988,000</u>
ปีที่ 2				
รายได้	(36,800,000 × 74%)	27,232,000	9,360,000	17,872,000
ต้นทุน	(32,800,000 × 74%)	<u>24,272,000</u>	<u>8,372,000</u>	<u>15,900,000</u>
กำไร		<u>2,960,000</u>	<u>988,000</u>	<u>1,972,000</u>
ปีที่ 3				
รายได้	(36,800,000 × 100%)	36,800,000	27,232,000	9,568,000
ต้นทุน	(32,800,000 × 100%)	<u>32,800,000</u>	<u>24,272,000</u>	<u>8,528,000</u>
กำไร		<u>4,000,000</u>	<u>2,960,000</u>	<u>1,040,000</u>

(4.2) วิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์ (Output method)

วิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์ ได้แก่ การสำรวจงานที่ทำเสร็จ (Survey of work performed method) และสัดส่วนของงานก่อสร้างที่ทำเสร็จกับงานก่อสร้างทั้งหมดตามสัญญา (Units-of-work-performed method) ดังนี้

(1) การสำรวจงานที่ทำเสร็จ (Survey of work performed method)

การสำรวจงานที่ทำเสร็จเป็นวิธีการวัดระดับความก้าวหน้าตามวิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์ ซึ่งกิจการอาจใช้ผลการประเมินงานก่อสร้างจากวิศวกรหรือสถาปนิกว่างานก่อสร้างที่ทำเสร็จคิดเป็นอัตราส่วนเท่าใดของงานก่อสร้างทั้งหมดตามสัญญา เมื่อได้จำนวนอัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จแล้วนำอัตราส่วนดังกล่าวไปคูณกับราคาค่าก่อสร้างตามสัญญา เพื่อรับรู้รายการเป็นรายได้ค่าก่อสร้างในแต่ละงวดบัญชีตามส่วนของงานก่อสร้างที่ทำเสร็จ และกิจการจะนำไปหักด้วยจำนวนรายได้ที่รับรู้ไว้แล้วในงวดบัญชีก่อนๆ เพื่อให้เป็นรายได้ค่าก่อสร้างในงวดบัญชีปัจจุบัน

ตัวอย่างที่ 4.6 บริษัท มณฑา จำกัด ได้ทำสัญญาก่อสร้างเพื่อรับจ้างก่อสร้างอาคารแสดงสินค้าแบบสัญญาราคาคงที่เป็นจำนวน 4,800,000 บาท บริษัทประมาณต้นทุนการก่อสร้างเมื่อเริ่มแรกไว้เป็นจำนวน 4,000,000 บาท สัญญามีระยะเวลา 3 ปี

เมื่อสิ้นปีที่ 1 ประมาณการของผู้บริหารงานก่อสร้างของบริษัท มีดังต่อไปนี้

รายการ	บาท
รายจ่ายในการก่อสร้างที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน	1,600,000
ต้นทุนการก่อสร้างที่คาดว่าจะต้องจ่ายเพิ่มจนกระทั่งงานเสร็จตามสัญญา	2,400,000
ค่าวัสดุก่อสร้างที่ซื้อระหว่างปีที่ 1 ซึ่งจะใช้ในการก่อสร้างสำหรับปีที่ 2	400,000

สรุปผลการพิจารณา

ทางเลือกที่ 1 คำนวณหาระดับความก้าวหน้าตามวิธีปัจฉิมนำเข้า จากการรับรู้รายได้และต้นทุนตาม TFRS 15 มีดังต่อไปนี้

รายการ	บาท
รายจ่ายในการก่อสร้างที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน	1,600,000
หัก ค่าวัสดุก่อสร้างที่ซื้อระหว่างปีที่ 1 ซึ่งจะใช้ในการก่อสร้างสำหรับปีที่ 2	<u>400,000</u>
ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วถึงปัจจุบัน	<u>1,200,000</u>

อัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จ	=	ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วถึงปัจจุบัน	
	=	ประมาณต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น	
	=	$\frac{1,200,000}{4,000,000} \times 100$	(%)
	=		30%

รายได้ ต้นทุน และกำไรที่รับรู้สำหรับปีที่ 1 สามารถคำนวณได้ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ประมาณการตลอดสัญญา	สำหรับปีที่ 1 (30%)
รายได้ที่รับรู้สำหรับปีแรก	4,800,000	1,440,000
หัก ต้นทุนที่รับรู้สำหรับปีแรก	<u>4,000,000</u>	<u>1,200,000</u>
กำไรที่รับรู้สำหรับปีแรก	<u>800,000</u>	<u>240,000</u>

ทางเลือกที่ 2 กำหนดระดับความก้าวหน้าวิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์ ได้แก่ การสำรวจงานที่ทำเสร็จ

จากโจทย์ตัวอย่างที่ 4.6 ถ้าผู้บริหารงานก่อสร้างของบริษัทกำหนดระดับความก้าวหน้าวิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์ ได้แก่ การสำรวจงานที่ทำเสร็จ ปรากฏว่าสิ้นปีที่ 1 ระดับความก้าวหน้าจากการสำรวจประมาณว่างานก่อสร้างแล้วเสร็จไป 25%

รายได้ ต้นทุน และกำไรที่รับรู้สำหรับปีที่ 1 สามารถคำนวณได้ดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ประมาณการตลอดสัญญา	สำหรับปีที่ 1 (25%)
รายได้ที่รับรู้สำหรับปีที่ 1	4,800,000	1,200,000
หัก ต้นทุนที่รับรู้สำหรับปีที่ 1	<u>4,000,000</u>	<u>1,000,000</u>
กำไรที่รับรู้สำหรับปีที่ 1	<u>800,000</u>	<u>200,000</u>

สรุปผลการวิเคราะห์ ผลต่างระหว่างต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นแล้วถึงปัจจุบัน จำนวน 1,200,000 บาท กับ ต้นทุนที่รับรู้ (จากการสำรวจประมาณว่างานก่อสร้างแล้วเสร็จไป 25%) สำหรับปีที่ 1 จำนวน 1,000,000 บาท เท่ากับ 200,000 บาท กิจกรรมต้องแสดงเป็นสินทรัพย์ที่เกิดจากสัญญาก่อสร้างในงบแสดงฐานะการเงิน สำหรับรอบระยะเวลารายงานปีที่ 1

(2) สัดส่วนของงานก่อสร้างที่ทำเสร็จกับงานก่อสร้างทั้งหมดตามสัญญา (Units-of-work-performed method)

สัดส่วนของงานก่อสร้างที่ทำเสร็จกับงานก่อสร้างทั้งหมดตามสัญญาเป็นวิธีการวัดระดับความก้าวหน้าตามวิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์ วิธีนี้จะถือเอาผลงานก่อสร้างที่กิจการได้ทำเสร็จเป็นเกณฑ์ โดยการพิจารณาทางกายภาพ เพื่อเปรียบเทียบว่าผลงานที่ทำเสร็จไปแล้วนั้นคิดเป็นอัตราส่วนเท่าใดของงานทั้งหมด ตัวอย่างเช่น กิจการรับงานก่อสร้างถนนทั้งหมด 10 กิโลเมตร ณ วันนี้งานก่อสร้างได้ทำเสร็จไปแล้ว 2 กิโลเมตร อาจถือได้ว่างานก่อสร้างถนนมีระดับความก้าวหน้า เท่ากับ ร้อยละ 20 $[(2 \div 10) \times 100 (\%)]$ ของงานทั้งหมด หรือ กิจการรับงานก่อสร้างคอนโดมิเนียม จำนวน 5 อาคารๆ ละ 100 ห้อง รวมทั้งหมด 500 ห้อง ถ้าก่อสร้างเสร็จแล้ว 1 อาคาร จำนวน 100 ห้อง อาจถือว่างานก่อสร้างอาคารดังกล่าวมีระดับความก้าวหน้า เท่ากับ ร้อยละ 20 $[(1 \text{ อาคาร} \div 5 \text{ อาคาร}) \times 100 (\%)]$ หรือ $[(100 \text{ ห้อง} \div 500 \text{ ห้อง}) \times 100 (\%)]$ ของงานทั้งหมด เป็นต้น

4.3 การบันทึกบัญชีสำหรับสัญญาก่อสร้างและการแสดงรายการเกี่ยวกับสัญญาก่อสร้างในรายงานทางการเงิน (บางส่วน)

TFRS 15 กำหนดให้กิจการรับรู้รายได้ตลอดช่วงเวลาของสัญญาก่อสร้าง โดยอ้างอิงกับระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างวิธีใดวิธีหนึ่ง ระหว่างวิธีปัจเจกนำเข้ากับวิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์ อย่างไรก็ตามหากกิจการจะกำหนดระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างโดยวิธีใดวิธีหนึ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หลักการบันทึกบัญชีไม่แตกต่างกัน ยกเว้นจำนวนเงินของรายได้และค่าใช้จ่ายที่รับรู้ในแต่ละวิธีจะแตกต่างกัน

การบันทึกบัญชีสำหรับสัญญาก่อสร้างตามวิธีอัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จดังที่แสดงในตัวอย่างที่ 4.7 เป็นการแสดงการกำหนดระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างตามวิธีปัจเจกนำเข้า โดยการคำนวณอัตราส่วนของต้นทุนการก่อสร้างที่ทำเสร็จจนถึงปัจจุบันกับประมาณการต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น ในกรณีปกติ นอกจากนี้ ได้แสดงการบันทึกบัญชีกรณีมีผลขาดทุน ได้แก่ ขาดทุนที่เกิดขึ้นในงวดปัจจุบันแต่งานก่อสร้างทั้งสิ้นยังมีกำไร และขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากงานก่อสร้างที่ขาดทุนโดยรวม การบันทึกบัญชีในกรณีที่ไม่สามารถประมาณผลของงานก่อสร้างได้อย่างน่าเชื่อถือ รวมทั้ง การบันทึกบัญชีในกรณีที่ไม่สามารถประมาณผลของงานก่อสร้างได้อย่างน่าเชื่อถือ ดังนี้

1) การบันทึกบัญชีสำหรับสัญญาก่อสร้างในกรณีปกติ

ตัวอย่างที่ 4.7 บริษัท มณฑา เอ็มสวัสดิ์ รับเหมางานก่อสร้างอาคารแสดงสินค้า มีมูลค่าก่อสร้าง 600,000 บาท สัญญาก่อสร้างมีระยะเวลา 3 ปี และบริษัทได้ประมาณการต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น 405,000 บาท ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างมีดังต่อไปนี้

หน่วย : บาท

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3
ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นสะสม (เงินสด)	150,000	360,000	405,000
ประมาณต้นทุนที่ต้องจ่ายจนกระทั่งงานเสร็จ	300,000	40,000	-0-
วางบิลเรียกเก็บเงินค่าก่อสร้างตามสัญญาประจำปี	120,000	444,000	36,000
รับชำระเงินค่าก่อสร้างประจำปี (เงินสด)	90,000	360,000	150,000

แนวทางการพิจารณา วิธีการวัดระดับความก้าวหน้าตามวิธีปัจจยนำเข้า

การคำนวณหาระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างแต่ละปีตามวิธีปัจจยนำเข้าโดยคำนวณจากอัตราส่วนของต้นทุนการก่อสร้างที่ทำเสร็จถึงปัจจุบันกับประมาณต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น (Cost-to-cost method) มีดังต่อไปนี้

ตารางสรุปผลการคำนวณหาระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างแต่ละปี

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3
(1) ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน	150,000	360,000	405,000
(2) ประมาณต้นทุนที่ต้องจ่ายจนกระทั่งงานเสร็จ	<u>300,000</u>	<u>40,000</u>	<u>-0-</u>
(3) ประมาณการต้นทุนการก่อสร้างทั้งสิ้น [(1) + (2)]	<u>450,000</u>	<u>400,000</u>	<u>405,000</u>
ระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้าง	<u>150,000</u>	<u>360,000</u>	<u>405,000</u>
	450,000	400,000	405,000
อัตราส่วนความก้าวหน้า [(1) ÷ (3)]	= 1/3	= 9/10	= 1/1
ร้อยละความก้าวหน้า [(1) ÷ (3)] × 100 (%)	= 33.33%	= 90%	= 100%

สรุปผลการพิจารณา เพื่อรับรู้รายได้ ต้นทุน และกำไรที่รับรู้สำหรับปีปัจจุบัน สามารถคำนวณได้ดังนี้มีดังต่อไปนี้

ตารางสรุปผลการดำเนินงานก่อสร้างเพื่อรับรู้รายได้ ต้นทุน และกำไรในปีก่อนและปีปัจจุบัน

(หน่วย : บาท)

ผลการดำเนินงาน		สะสม	จำนวนที่รับรู้	
		จนถึงปัจจุบัน	ในปีก่อน	ในปีปัจจุบัน
ปีที่ 1				
รายได้จากสัญญาก่อสร้าง	[600,000 x (1/3)]	200,000	-0-	200,000
ต้นทุนการก่อสร้าง		<u>150,000</u>	<u>-0-</u>	<u>150,000</u>
กำไรขั้นต้น		<u>50,000</u>	<u>-0-</u>	<u>50,000</u>
ปีที่ 2				
รายได้จากสัญญาก่อสร้าง	(600,000 x 90%)	540,000	200,000	340,000
ต้นทุนการก่อสร้าง		<u>360,000</u>	<u>150,000</u>	<u>210,000</u>
กำไรขั้นต้น		<u>180,000</u>	<u>50,000</u>	<u>130,000</u>
ปีที่ 3				
รายได้จากสัญญาก่อสร้าง	(600,000 x 100%)	600,000	540,000	60,000
ต้นทุนการก่อสร้าง		<u>405,000</u>	<u>360,000</u>	<u>45,000</u>
กำไรขั้นต้น		<u>195,000</u>	<u>180,000</u>	<u>15,000</u>

การบันทึกบัญชีในสมุดรายวันทั่วไปแต่ละปีเป็นดังนี้

รายการ	ปีที่ 1		ปีที่ 2		ปีที่ 3	
	เดบิต	เครดิต	เดบิต	เครดิต	เดบิต	เครดิต
(1) จ่ายต้นทุนค่าก่อสร้างเป็นเงินสด						
งานระหว่างก่อสร้าง	150,000		210,000		45,000	
เงินสด		150,000		210,000		45,000
(2) วางบิลเรียกเก็บเงินค่าก่อสร้าง						
ลูกหนี้สัญญาก่อสร้าง	120,000		444,000		36,000	
เงินเรียกเก็บตามสัญญาก่อสร้าง		120,000		444,000		36,000
(3) รับชำระหนี้ค่าก่อสร้างเป็นเงินสด						
เงินสด	90,000		360,000		150,000	
ลูกหนี้สัญญาก่อสร้าง		90,000		360,000		150,000
(4) บันทึกรายได้ค่าก่อสร้าง						
งานระหว่างก่อสร้าง	50,000		130,000		15,000	
ต้นทุนการก่อสร้าง	150,000		210,000		45,000	
รายได้ตามสัญญาก่อสร้าง		200,000		340,000		60,000
(5) บันทึกส่งมอบงาน						
เงินเรียกเก็บตามสัญญาก่อสร้าง					600,000	
งานระหว่างก่อสร้าง						600,000

บัญชีงานระหว่างก่อสร้างเป็นบัญชีที่ใช้บันทึกค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เป็นต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับสัญญา ก่อสร้างไปตลอดระยะเวลาจนกระทั่งงานเสร็จ รวมทั้งกำไรขั้นต้นที่รับรู้ในแต่ละงวด ส่งผลให้เมื่องานก่อสร้าง เสร็จสิ้น บัญชีงานระหว่างก่อสร้างจะมียอดดุลเท่ากับราคาของค่าก่อสร้างตามสัญญาเมื่อกิจการส่งมอบงาน ก่อสร้าง บัญชีงานระหว่างก่อสร้างจะถูกโอนตัดบัญชีกับเงินเรียกเก็บตามสัญญาก่อสร้าง ซึ่งจะมีจำนวนเท่ากับ มูลค่าก่อสร้างตามสัญญาเช่นเดียวกัน

สำหรับบัญชีต้นทุนการก่อสร้างเป็นบัญชีที่ใช้บันทึกต้นทุนของงานก่อสร้างที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละงวด ส่วนบัญชีรายได้ตามสัญญาก่อสร้างจะบันทึกกำไรได้ที่รับรู้ในแต่ละงวดเช่นกัน ดังนั้น กิจการต้องโอนปิดบัญชี ต้นทุนการก่อสร้างและรายได้ตามสัญญาก่อสร้างไปยังบัญชีกำไรขาดทุนของแต่ละงวด

การแสดงรายการเกี่ยวกับสัญญาก่อสร้างในงบกำไรขาดทุน (บางส่วน) แต่ละปีเป็นดังนี้

ผลการดำเนินงาน	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	รวม
รายได้จากสัญญาก่อสร้าง	200,000	340,000	60,000	600,000
ต้นทุนการก่อสร้าง	<u>150,000</u>	<u>210,000</u>	<u>45,000</u>	<u>405,000</u>
กำไรขั้นต้น	<u>50,000</u>	<u>130,000</u>	<u>15,000</u>	<u>195,000</u>

การแสดงรายการเกี่ยวกับสัญญาก่อสร้างในงบแสดงฐานะการเงิน (บางส่วน) แต่ละปีเป็นดังนี้

รายการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3
สินทรัพย์หมุนเวียน			
ลูกหนี้สัญญาก่อสร้าง	30,000 ^(ก)	114,000 ^(ค)	
สินทรัพย์ที่เกิดจากสัญญาก่อสร้าง	80,000 ^(ข)		
หนี้สินหมุนเวียน			
หนี้สินที่เกิดจากสัญญาก่อสร้าง		24,000 ^(ง)	

(ก) = (2) 120,000 – (3) 90,000 = 30,000

(ข) = (1) งานระหว่างก่อสร้าง 150,000 + (4) งานระหว่างก่อสร้าง 50,000

– (2) เงินเรียกเก็บตามสัญญาก่อสร้าง 120,000 = ยอดคงเหลืออยู่ด้านเดบิตถือเป็นสินทรัพย์ 80,000

(ค) = ยอดยกมา 30,000 + (2) 444,000 – (3) 360,000 = 114,000

(ง) = ยอดยกมา 80,000 + (1) งานระหว่างก่อสร้าง 210,000 + (4) งานระหว่างก่อสร้าง 130,000

– (2) เงินเรียกเก็บตามสัญญาก่อสร้าง 444,000 = ยอดคงเหลืออยู่ด้านเครดิตถือเป็นหนี้สิน 24,000

2) การบันทึกบัญชีในกรณีที่มีผลขาดทุน

ในกรณีที่กิจการคาดว่าจะมีต้นทุนการก่อสร้างสูงกว่ารายได้ตามสัญญาก่อสร้าง กิจการต้องรับรู้ผล ขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องตามหลักความระมัดระวัง (Conservatism) โดยไม่คำนึงถึงระดับ ความก้าวหน้าของงานก่อสร้างว่าการก่อสร้างได้เริ่มทำตามสัญญาแล้วหรือไม่ และรายการประมาณกำไรที่คาด ว่าจะเกิดขึ้นจากสัญญาก่อสร้างอื่นๆ ซึ่งไม่ถือเป็นสัญญาก่อสร้างเดียวกัน

กิจการอาจแยกพิจารณาผลขาดทุนจากสัญญาก่อสร้าง ได้เป็น 2 กรณี คือ ขาดทุนที่เกิดขึ้นในงวด ปัจจุบัน แต่งานก่อสร้างทั้งหมดมีกำไรและขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากงานก่อสร้างที่ขาดทุนโดยรวม

(1) กรณีขาดทุนที่เกิดขึ้นในงวดปัจจุบันแต่งานก่อสร้างทั้งหมดมีกำไร

หากกิจการพบว่า ต้นทุนที่ประมาณการสำหรับงานก่อสร้างสูงกว่าที่คาดการณ์ไว้ในอดีต เช่น การเพิ่มขึ้นของค่าแรงงาน ค่าวัสดุดิบ และต้นทุนดังกล่าวมิได้ทำให้เกิดผลขาดทุนจากการทำสัญญาก่อสร้าง กล่าวคือ ต้นทุนทั้งหมดไม่สูงกว่าราคาตามสัญญาก่อสร้าง แต่กิจการต้องปรับปรุงจำนวนกำไรที่รับรู้ในปีก่อน โดยการบันทึกรายการขาดทุนจากการก่อสร้างในงวดปัจจุบัน

ตัวอย่างที่ 4.8 จากตัวอย่างที่ 4.7 ณ สิ้นปีที่ 2 บริษัทประสบปัญหาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและการปรับขึ้นค่าแรงงาน จึงประมาณการว่าต้องจ่ายต้นทุนในการก่อสร้างเพิ่มอีกจำนวน 205,500 บาท จึงจะทำให้งานก่อสร้างเสร็จสิ้นได้ (สมมติให้ข้อมูลอื่นๆ คงเดิม)

บริษัทคำนวณอัตราร้อยละของงานที่ทำเสร็จในปีที่ 2 ใหม่ ดังนี้

ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นถึงปัจจุบัน (สิ้นปีที่ 2)	360,000	บาท
ต้นทุนการก่อสร้างคาดว่าจะจ่ายอีกจนกระทั่งงานเสร็จ	<u>205,500</u>	บาท
ต้นทุนโดยประมาณ	<u>562,500</u>	บาท

อัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จ	=	$\frac{360,000}{562,500}$	=	64%
รายได้ที่รับรู้ตามส่วนของงานที่ทำเสร็จถึงสิ้นปีที่ 2	=	$600,000 \times 64\%$		
		= 384,000 บาท		
กำไรที่ควรรับรู้ตั้งแต่เริ่มก่อสร้างถึงสิ้นปีที่ 2	=	$384,000 - 360,000$		
		= 24,000 บาท		
กำไรที่รับรู้แล้วในสิ้นปีที่ 1	=	50,000 บาท		
กำไรที่รับรู้ในปีที่ 2	=	$24,000 - 50,000$		
		= - 26,000		
ดังนั้น ถือเป็นผลขาดทุนในปีที่ 2	=	26,000 บาท		

ตารางสรุปผลการดำเนินงานก่อสร้างเพื่อรับรู้รายได้ ต้นทุน และกำไรในปีก่อนและปีปัจจุบัน

(หน่วย : บาท)

ผลการดำเนินงาน		สะสม	จำนวนที่รับรู้	
		จนถึงปัจจุบัน	ในปีก่อน	ในปีปัจจุบัน
ปีที่ 1				
รายได้จากสัญญาก่อสร้าง	[600,000 × (1/3)]	200,000	-0-	200,000
ต้นทุนการก่อสร้าง		<u>150,000</u>	-0-	<u>150,000</u>
กำไรขั้นต้น		<u>50,000</u>	-0-	<u>50,000</u>
ปีที่ 2				
รายได้จากสัญญาก่อสร้าง	(600,000 × 64%)	384,000	200,000	184,000
ต้นทุนการก่อสร้าง		<u>360,000</u>	<u>150,000</u>	<u>210,000</u>
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น		<u>24,000</u>	<u>50,000</u>	<u>(26,000)</u>

ในการบันทึกบัญชีรับรู้รายได้และขาดทุนของปีที่ 2 บริษัทจะรับรู้รายได้ตามประมาณการต้นทุนใหม่ การวัดระดับความก้าวหน้าตามวิธีปัจจัยนำเข้า เท่ากับ 64% คิดเป็น 384,000 บาท และนำไปหักด้วยต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นจนถึงสิ้นปีที่ 2 จำนวน 360,000 บาท จะได้กำไรขั้นต้นที่ควรรับรู้ตั้งแต่เริ่มต้นสัญญา จนถึงวันสิ้นปีที่ 2 จำนวน 24,000 บาท แต่ในปีที่ 1 บริษัทบันทึกกำไรขั้นต้นไว้จำนวน 50,000 บาท ส่งผลให้กำไรขั้นต้นแสดงไว้สูงไปด้วย จำนวน 26,000 (24,000 - 50,000) ดังนั้น ในปีที่ 2 จึงต้องปรับปรุงลดยอดบัญชีงานระหว่างทำก่อสร้างในปีที่ 1 ด้วยจำนวนดังกล่าว สำหรับบัญชีรายได้ค่าก่อสร้างที่บริษัทจะต้องรับรู้ในปีที่ 2 เมื่อหักรายได้ที่รับรู้ในปีที่ 1 แล้ว จะรับรู้รายได้จำนวน 184,000 บาท (384,000 - 200,000) สำหรับบัญชีต้นทุนการก่อสร้างที่บริษัทจะต้องรับรู้ในปีที่ 2 เมื่อหักต้นทุนการก่อสร้างที่รับรู้ในปีที่ 1 แล้ว จะรับรู้ต้นทุนการก่อสร้างจำนวน 210,000 บาท (360,000 - 150,000)

รายการบัญชีเพื่อบันทึกรายได้ ต้นทุน และขาดทุนจากงานก่อสร้างที่รับรู้ในปีที่ 2 เป็นดังนี้

ปีที่ 2		
ธ.ค.31	ต้นทุนการก่อสร้าง	210,000
	งานระหว่างก่อสร้าง	26,000
	รายได้ตามสัญญาก่อสร้าง	184,000
	บันทึกรายได้ ต้นทุน และขาดทุนจากงานก่อสร้างในงวดบัญชี	

(2) กรณีมีผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากงานก่อสร้างโดยรวม

หากกิจการพบว่าต้นทุนค่าก่อสร้างจะเพิ่มขึ้นจนส่งผลให้สัญญาก่อสร้างในภาพรวมมีผลขาดทุนกิจการต้องประมาณการผลขาดทุนดังกล่าวในปีปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องตามหลักความระมัดระวังทางบัญชี (Conservatism)

ตัวอย่างที่ 4.9 จากตัวอย่างที่ 4.7 ณ สิ้นปีที่ 2 หากบริษัทประมาณว่าต้องจ่ายต้นทุนในการก่อสร้างอีกจำนวน 360,000 บาท จึงจะทำให้การก่อสร้างเสร็จสิ้นลงได้ (สมมติให้ข้อมูลอื่นๆ คงเดิม)

บริษัทคำนวณอัตราร้อยละของงานที่ทำเสร็จในปีที่ 2 ใหม่ ดังนี้

ต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นถึงปัจจุบัน (สิ้นปีที่ 2)	360,000	บาท
ต้นทุนการก่อสร้างคาดว่าจะจ่ายอีกจนกระทั่งงานเสร็จ	<u>360,000</u>	บาท
ต้นทุนโดยประมาณ	<u>720,000</u>	บาท

อัตราส่วนของงานที่ทำเสร็จ	=	<u>360,000</u>	=	50%
		720,000		

รายได้ที่รับรู้ตามส่วนของงานที่ทำเสร็จถึงสิ้นปีที่ 2 = 600,000 X 50%
 = 300,000 บาท

กำไร (ขาดทุน) ที่ควรรับรู้ตั้งแต่เริ่มก่อสร้างถึงสิ้นปีที่ 2 = 300,000 - 360,000
 = (60,000) บาท

กำไรที่รับรู้แล้วในสิ้นปีที่ 1 = 50,000 บาท

กำไรที่รับรู้ในปีที่ 2 = - 60,000 - 50,000

= - 110,000

ดังนั้น ถือเป็นผลขาดทุนในปีที่ 2 = 110,000 บาท

ตารางสรุปผลการดำเนินงานก่อสร้างเพื่อรับรู้รายได้ ต้นทุน และกำไรในปีก่อนและปีปัจจุบัน

(หน่วย : บาท)

ผลการดำเนินงาน		สะสม	จำนวนที่รับรู้	
		จนถึงปัจจุบัน	ในปีก่อน	ในปีปัจจุบัน
ปีที่ 1				
รายได้จากสัญญาก่อสร้าง	[600,000 x (1/3)]	200,000	-0-	200,000
ต้นทุนการก่อสร้าง		<u>150,000</u>	<u>-0-</u>	<u>150,000</u>
กำไรขั้นต้น		<u>50,000</u>	<u>-0-</u>	<u>50,000</u>
ปีที่ 2				
รายได้จากสัญญาก่อสร้าง	(600,000 x 50%)	300,000	200,000	100,000
ต้นทุนการก่อสร้าง		<u>360,000</u>	<u>150,000</u>	<u>210,000</u>
กำไร (ขาดทุน) ขั้นต้น		<u>(60,000)</u>	<u>50,000</u>	<u>(110,000)</u>

ในปีที่ 1 บริษัทรับรู้กำไรขั้นต้นไว้แล้วเป็นเงิน 50,000 บาท แต่ในปีที่ 2 บริษัทประมาณการใหม่ทำให้มีผลขาดทุนเกิดขึ้น จำนวน 60,000 บาท ดังนั้น บริษัทจึงต้องปรับปรุงกำไรที่รับรู้ไว้แล้วในปีที่ 1 และบันทึกเป็นรายการขาดทุนทั้งสิ้นโดยประมาณที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จำนวน 110,000 บาท โดยปรับปรุงกับบัญชีงานระหว่างก่อสร้าง (กำไรที่รับรู้ไว้ปีที่ 1 จำนวน 50,000 บาท บวกกับประมาณการผลขาดทุนปีที่ 2 จำนวน 60,000 บาท)

รายการบัญชีเพื่อบันทึกรายได้ ต้นทุน และขาดทุนจากงานก่อสร้างที่รับรู้ในปีที่ 2 เป็นดังนี้

ปีที่ 2		
ธ.ค.31	ขาดทุนจากสัญญาก่อสร้าง	110,000
	งานระหว่างก่อสร้าง	110,000
	บันทึกปรับปรุงกำไรที่รับรู้ในปีที่ 1 จำนวน 50,000 บาท	
	และรับรู้ผลขาดทุนทั้งสิ้นโดยประมาณ จำนวน 60,000 บาท	

3) กรณีที่ไม่สามารถประมาณผลของงานก่อสร้างได้อย่างน่าเชื่อถือ

หากกิจการไม่สามารถประมาณผลของงานก่อสร้างได้อย่างน่าเชื่อถือ ไม่ว่าจะป็นวิธีปัจฉินำเข้า หรือวิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์ กิจการต้องรับรู้รายได้ไม่เกินจำนวนต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้น (Cost recovery) ซึ่งต้องมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับต้นทุนนั้นคืน รวมทั้งรับรู้ต้นทุนการก่อสร้างเป็นค่าใช้จ่ายในระหว่างงวดที่ต้นทุนนั้นเกิดขึ้น และรับรู้รายการขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากงานก่อสร้างเป็นค่าใช้จ่ายทันที

ตัวอย่างที่ 4.10 จากตัวอย่างที่ 4.7 เมื่อสิ้นปีที่ 1 บริษัทไม่สามารถประมาณผลงานก่อสร้างได้อย่างน่าเชื่อถือ บริษัทมีความเป็นไปได้แน่นอนที่จะได้รับต้นทุนนั้นคืน คือ จำนวน 120,000 บาท จากต้นทุนการก่อสร้างเกิดขึ้นแล้วจำนวน 150,000 บาท ซึ่งเท่ากับเงินสดที่ได้รับจากผู้ว่าจ้าง การบันทึกบัญชี ดังนี้

ปีที่ 1			
ธ.ค.31	ต้นทุนการก่อสร้าง	120,000	
	รายได้จากสัญญาก่อสร้าง		120,000
	บันทึกรายได้และต้นทุนการก่อสร้าง ณ วันสิ้นงวดบัญชี		
	เท่ากับจำนวนต้นทุนที่จะได้รับคืน		

บริษัทต้องบันทึกรับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้างไม่เกินจำนวนต้นทุนการก่อสร้างที่เกิดขึ้น (Cost recovery) ซึ่งต้องมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับต้นทุนนั้นคืน จำนวน 120,000 บาท

4.4 สรุป

สำหรับบทนี้ได้อธิบายถึงความหมายของสัญญาก่อสร้าง (Construction contract) หมายถึง สัญญาที่ทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อก่อสร้างสินทรัพย์รายการเดียว หรือหลายรายการต้องมีความสัมพันธ์กัน หรืออาศัยการออกแบบ เทคโนโลยี และหน้าที่ หรือเชื่อมโยงกันด้วยวัตถุประสงค์ในการใช้งานสินทรัพย์ ทั้งนี้ ผู้วางจ้างมีสิทธิในงานระหว่างก่อสร้าง ส่วนผู้รับจ้างมีภาระผูกพันในการก่อสร้างงานให้แล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์

หลักการสำคัญของการรับรู้รายได้และต้นทุนจากสัญญาก่อสร้าง คือ การปันส่วนรายได้และต้นทุนให้กับงวดบัญชีที่มีการก่อสร้าง เนื่องจากลักษณะของงานก่อสร้างส่วนใหญ่มีวันที่เริ่มต้นและสิ้นสุดการก่อสร้างต่างรอบบัญชีกัน ซึ่งกิจการต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมสำหรับภาวะระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้างที่ต้องปฏิบัติตามสัญญาให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

การรับรู้รายได้และต้นทุนจากสัญญาก่อสร้าง (IFRS 15) กิจการต้องปฏิบัติตามหลักการสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1: ระบุสัญญาก่อสร้างที่ทำกับลูกค้า ประกอบด้วย การรวมสัญญา (สัญญาถูกรองร่วมกัน; จำนวนเงินที่จะจ่ายขึ้นอยู่กับสัญญาอื่น; หรือ รายการในสัญญาเป็นภาระเดียวกัน) การแยกสัญญา (ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขการรวมสัญญาน้อยหนึ่งข้อ) และการเปลี่ยนแปลงสัญญา ขั้นตอนที่ 2: ระบุภาระที่ต้องปฏิบัติในสัญญาก่อสร้าง ประกอบด้วย มีภาระที่ต้องปฏิบัติหนึ่งภาระ หรือมีภาระที่ต้องปฏิบัติมากกว่าหนึ่งภาระ ขั้นตอนที่ 3: การกำหนดราคาของสัญญาก่อสร้าง ประกอบด้วย สัญญาราคาคงที่ และสัญญาต้นทุนบวกส่วนเพิ่ม (วิธีมูลค่าที่คาดหวัง; วิธีจำนวนเงินที่มีความเป็นไปได้สูงสุด) ขั้นตอนที่ 4: ปันส่วนราคาของสัญญาก่อสร้างให้กับภาระที่ต้องปฏิบัติที่รวมอยู่ในสัญญา ประกอบด้วย ปันส่วนตามสัดส่วนโดยใช้ราคาขายแบบเอกเทศเป็นเกณฑ์ และในกรณีราคาขายแบบเอกเทศไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง ต้องประมาณการราคาขายแบบเอกเทศวิธีการที่เหมาะสมวิธีเดียว (วิธีปรับปรุงจากการสำรวจตลาด; วิธีต้นทุนที่คาดว่าจะบวกด้วยอัตรากำไร; และวิธีส่วนของราคาที่เหลือ) ขั้นตอนที่ 5: รับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้าง เมื่อ (หรือขณะที่) กิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติเสร็จสิ้น ประกอบด้วย หลักการเพื่อรับรู้รายได้และต้นทุนการก่อสร้าง รายได้ค่าก่อสร้างตามสัญญา (จำนวนรายได้ที่แน่นอนหรือจำนวนรายได้เริ่มแรกตามที่ตกลงไว้ในสัญญา; จำนวนรายได้ของสิ่งตอบแทนผันแปร; จำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับการดัดแปลงงานตามสัญญา; และการเรียกร้องค่าเสียหาย) ต้นทุนการก่อสร้าง (ต้นทุนส่วนเพิ่มในการได้มาซึ่งสัญญา ต้นทุนการทำให้เสร็จสิ้นตามสัญญาหรือต้นทุนที่เกี่ยวข้องโดยตรง ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง รายได้ที่กิจการได้รับจากผลพลอยได้ และประเภทของต้นทุนก่อสร้าง) และวิธีวัดระดับความก้าวหน้าของงานก่อสร้าง (วิธีปัจเจกนำเข้า; วิธีผลผลิต/วิธีผลลัพธ์)

การบันทึกบัญชีสำหรับสัญญาก่อสร้าง และการแสดงรายการเกี่ยวกับสัญญาก่อสร้างในรายงานทางการเงิน (บางส่วน) ประกอบด้วย การบันทึกบัญชีในกรณีปกติ การบันทึกบัญชีในกรณีที่มีผลขาดทุน (ขาดทุนที่เกิดขึ้นในงวดปัจจุบัน แต่งานก่อสร้างโดยรวมยังมีกำไร; ขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากงานก่อสร้างที่ขาดทุนโดยรวม) และการบันทึกบัญชีในกรณีที่ไม่สามารถประมาณผลของงานก่อสร้างได้อย่างน่าเชื่อถือ